

Recomandări colective privind Strategia Națională pentru Cultură și Patrimoniu 2035

Text strategie aici: [Strategie Cultura 2035](#)

Capitolul Introducere și Analiza Situației

1. Referințe la Alte strategii

De exclus din textul strategiei referințele la strategiile Albaniei și Serbiei. (pag 7-8)

- Deși Strategia Albaniei este prezentată drept bună practică, aceasta este marcată de o orientare accentuată spre industriile culturale și logica pieței, care favorizează autofinanțarea și pot marginaliza formele de organizare culturală non-profit, independente și critice. În contextul Republicii Moldova, este necesar ca SNCP 2035 să balanseze orientările economice cu măsuri clare de sprijin pentru cultura ca bun comun și pentru structurile non-profit autonome.
- De asemenea, referința la strategia Serbiei nu este adecvată deoarece aceasta promovează o viziune centralizată și naționalistă asupra culturii, fără măsuri clare de susținere a sectorului independent, a pluralismului cultural sau a participării societății civile — principii esențiale pentru o strategie democratică și europeană.

De inclus referințe la strategia Republicii Slovenia

Strategia Națională pentru Cultură 2024–2031 a Republicii Slovenia reprezintă un exemplu relevant de abordare integrată și progresistă a domeniului cultural, centrată pe principii de justiție culturală, incluziune și guvernare democratică. Documentul plasează cultura în inima politicilor de coeziune socială, dezvoltare durabilă și reziliență societală, recunoscând cultura ca infrastructură publică esențială. Strategia este structurată în jurul unor direcții strategice majore care includ: (1) promovarea unei participări culturale echitabile și accesibile pentru toți cetățenii, cu accent pe grupurile vulnerabile și teritoriile marginalizate; (2) consolidarea autonomiei artistice și a evaluării independente, prin comisii profesionale și transparente; (3) susținerea infrastructurii și muncii culturale prin condiții echitabile, salarizare justă și recunoașterea muncii culturale ca parte a sistemului social; (4) dezvoltarea unor forme de guvernare participativă și parteneriate între stat, comunități și sectorul independent; (5) adaptarea culturii la era digitală și sprijinirea creatorilor locali în fața platformelor globale. Strategia răspunde astfel unor provocări structurale precum centralizarea deciziilor, precaritatea muncii culturale, disparitățile regionale și lipsa unor mecanisme participative eficiente.

2. Capitolul Analiza Situației din textul strategiei omite menționarea sectorului cultural non-profit și independent, în ciuda rolului esențial pe care acesta îl are în diversitate, inovație artistică, acces echitabil și coeziune socială. Solicităm completarea analizei strategice cu o secțiune dedicată acestui sector, inclusiv despre rolul SCI în garantarea pluralismului provocările pe care le întâmpină și modul în care aceste provocări vor fi abordate, inclusiv problematica lipsei mecanismelor de colectare a datelor statistice despre sectorul cultural non-profit.

3. Pag 34, Figura 4 de modificat textul *Evoluția cheltuielilor bugetului de stat pentru servicii în domeniul culturii și cota parte în totalul cheltuielilor în perioada 2015-2024* în ***Evoluția investițiilor din bugetul de stat pentru servicii în domeniul culturii și cota parte în totalul cheltuielilor în perioada 2015-2024***, pentru a reflecta cultura ca infrastructură socială, nu ca un cost pasiv

- Se recomandă includerea unui indicator exprimat în % din PIB pentru finanțarea culturii în diagrame (pag 34).

Capitolele Viziune, Principii și Scop/ OBIECTIVE GENERALE ȘI DIRECȚII PRIORITARE

4. De reformulat Scopul și Viziunea (pag 40-42): Formularea actuală subordonează cultura logicii de piață, punând în centrul scopului „stimularea industriilor culturale și creative”, în loc să sublinieze rolul culturii ca bun comun, centrată pe om, infrastructură socială și spațiu de dialog democratic.

Viziune și scop reformulate

Scop propus pentru SNCP 2035

Cultura este tratată ca un domeniu strategic esențial pentru democrație, coeziune socială, justiție culturală, pace și dezvoltare durabilă. Strategia sprijină cultura ca bun comun și drept fundamental, care contribuie la o societate solidară, incluzivă, durabilă și creativă. Cultura promovează diversitatea și libertatea de exprimare, încurajează gândirea critică, susține o viață demnă și semnificativă, facilitează participarea activă a tuturor cetățenilor – profesioniști sau amatori – și asigură condiții echitabile de muncă pentru lucrătorii culturali. Prin protejarea patrimoniului și stimularea inovației artistice, cultura oferă continuitate între trecut, prezent și viitor, devenind un spațiu de reflecție, solidaritate și transformare democratică.

Viziune propusă pentru SNCP 2035

Până în 2035, cultura și patrimoniul cultural național vor deveni domenii strategice esențiale pentru consolidarea democrației, coeziunii sociale și rezilienței societale, fiind susținute de politici publice incluzive, investiții durabile și parteneriate echitabile. Cultura va fi finanțată adecvat din fonduri publice, dar și prin atragerea de resurse private, sponsorizări și mecanisme de cofinanțare solidare, devenind un domeniu sprijinit în mod partajat de stat, societate civilă și mediul economic responsabil. Va avea o prezență echilibrată în toate comunitățile locale și va fi strâns conectată internațional. Accesibilă tuturor locuitorilor, cultura va fi valorificată ca bun comun și drept fundamental, integrată transversal în alte domenii ale vieții sociale și economice. Instituțiile culturale vor funcționa pe baze participative și democratice, iar condițiile de muncă pentru artiști și lucrătorii culturali vor fi stabile, echitabile și recunoscute ca parte a infrastructurii sociale esențiale.

4. De inclus la Principii directoare (complementare celor existente) pag 42:

Pluralismul cultural și echitatea expresiei artistice: Recunoașterea și sprijinirea diversității formelor de expresie artistică, indiferent de origine sau statut instituțional. Cultura trebuie să fie un spațiu viu, produs de o varietate de actori: OSC, grupuri informale, artiști independenți, comunități marginalizate. Pluralismul cultural presupune acces echitabil la resurse, vizibilitate și participare în viața culturală, sprijinind coexistența între formele tradiționale și cele contemporane, între cultura de masă și arta critică, între cultura oficială și cea comunitară.

5. Propuneri de completări și reformulări la Obiectivele strategice și direcții prioritare

Obiectivul 1 în formularea sa actuală este centrată predominant pe infrastructură, acces digital și integrare teritorială, fără a aborda suficient **dimensiunea participativă, rolul societății civile și nevoia de a transforma cultura într-un spațiu activ de implicare democratică**

Reformularea Obiectivului 1: Creșterea participării culturale și a implicării active în viața culturală prin garantarea accesului echitabil, susținerea expresiilor culturale diverse și dezvoltarea unor forme democratice și participative de guvernanță și co-creație în domeniul culturii. Cultura este recunoscută ca infrastructură socială vitală, iar participarea culturală este promovată ca drept fundamental și formă de cetățenie activă.

De adăugat la direcții strategice la Obiectivul 1

- **De adăugat DS:** Dezvoltarea de forme participative de programare și guvernanță culturală la nivel local și național;
- **De adăugat DS:** Recunoașterea sectorului cultural non-profit și independent ca actor cheie în creșterea accesului cultural, prin dezvoltarea de mecanisme de sprijin instituțional, acces la infrastructură și finanțare publică echitabilă.

Reformulare Obiectiv general 2

Asigurarea protejării, utilizării durabile și valorizării patrimoniului cultural național în toate formele sale, printr-un cadru normativ și instituțional armonizat cu standardele europene, măsuri sustenabile de conservare și reabilitare, gestionare integrată a riscurilor și dezvoltarea unor forme participative și responsabile de acces public.

- **De Editat DS: Consolidarea capacităților instituționale și a colaborării intersectoriale**, cu accent pe parteneriate active între autorități, OSC-uri, experți independenți și comunități locale.
- **De adăugat DS: Promovarea unui model de gestionare participativă a patrimoniului**, care să includă comunități locale, organizații ale societății civile, proprietari și profesioniști în procesele de decizie și utilizare a patrimoniului.
- **De adăugat DPI:** Dezvoltarea de parteneriate public-civice pentru reabilitarea și activarea infrastructurii culturale existente (ex. case de cultură, biblioteci, spații neutilizate), cu implicarea OSC și a comunităților locale.

Reformulare Obiectiv 3: Dezvoltarea capitalului uman și profesionalizarea sectorului cultural, prin asigurarea condițiilor de muncă echitabile, promovarea formării continue, cercetării și inovării, precum și recunoașterea rolului esențial al tuturor actorilor implicați în creația, producția și medierea culturală.

De reformulat Direcții prioritare de intervenție:

- De reformulat **DPI 2:** Elaborarea de programe de sprijin pentru domeniile cultură și patrimoniu cultural, cu accent pe educația prin artă, **mediere culturală**, cercetare, analize strategice și formare profesională continuă;
- De reformulat **DPI 4:** Sprijinirea și promovarea activității artiștilor profesioniști și liber-profesioniști, prin scheme dedicate de finanțare predictibilă, multianuală și participativă;
- De reformulat **DPI 5: Sprijinirea integrării profesionale a tinerilor specialiști** în organizații și instituții de cultură și patrimoniu, inclusiv prin programe de mentorat, stagii plătite, internshipuri reglementate și burse pentru cariere emergente.

- De reformulat **DPI 6: Profesionalizarea managerilor din cultură și patrimoniu**, prin îmbunătățirea ofertei de formare inițială și continuă, în conformitate cu standardele de guvernanță culturală, management participativ și sustenabilitate.

Reformulare Obiectiv 4: Crearea unui sistem sustenabil, echitabil și diversificat de finanțare publică pentru cultură și patrimoniu, bazat pe principii de transparență, autonomie profesională în evaluare și acces echitabil la resurse, care să sprijine inițiativele artistice și creative în toate formele lor, să reducă inegalitățile sistemice din sector și să contribuie la protejarea și valorificarea patrimoniului cultural național.

- **De reformulat DS 4** - Promovarea și reglementarea stimulentele fiscale și juridice pentru sprijinirea culturii, atât prin atragerea finanțărilor private (sponsorizări, mecenat, donații, investiții), cât și prin facilități fiscale dedicate sectorului non-profit cultural, inclusiv scutiri sau reduceri de TVA pentru granturi, deductibilitate sporită pentru contribuțiile culturale, și regimuri fiscale preferențiale pentru artiști independenți și organizații culturale.
- **De adăugat DS:** Dezvoltarea unui cadru participativ, profesionist și transparent de evaluare a proiectelor culturale, prin crearea unei infrastructuri digitale naționale pentru aplicare și monitorizare, consolidarea profesionalismului, integrității și independenței comisiilor de evaluare, precum și implicarea activă a sectorului cultural în definirea criteriilor și a proceselor de selecție.

Reformulare Obiectiv 5: Consolidarea dimensiunii internaționale a culturii și patrimoniului cultural prin susținerea mobilității, cooperării și diplomației culturale, participarea activă în rețele, programe și parteneriate europene și internaționale, precum și valorificarea potențialului creativ al diasporei și al scenei culturale locale.

1. **De reformulat DPI 1: Susținerea internaționalizării domeniilor culturii și patrimoniului**, prin sprijin direct pentru artiști, organizații, instituții și operatori culturali în procese de schimb, colaborare și coproducție, inclusiv prin implicarea strategică a diasporei culturale.
2. **De reformulat DPI 2:** Promovarea diplomației culturale ca instrument strategic de cooperare internațională, prin consolidarea parteneriatelor dintre Ministerul Culturii, Ministerul Afacerilor Externe și alți actori publici relevanți, în vederea susținerii participării instituțiilor culturale, organizațiilor non-profit și actorilor privați la târguri internaționale, festivaluri, expoziții, programe de schimb, rețele diplomatice și platforme internaționale de cooperare.
3. **De reformulat DPI 3: Promovarea și circulația serviciilor și bunurilor culturale naționale** în rețele europene și globale, prin instrumente de marketing cultural, branding național, traduceri și adaptări pentru piețe internaționale.
4. **De reformulat DPI 4: Dezvoltarea programelor de mobilitate, rezidențe artistice și laboratoare internaționale**, în parteneriat cu actori publici și independenți, cu accent pe circulație, formare, colaborare artistică și construire de rețele profesionale naționale și transnaționale.
5. **De reformulat DPI 5: Aderarea și participarea activă la programe europene și internaționale relevante** (ex. *Europa Creativă*, *Europa Cinemas*, *Eurimages*, *Culture Moves Europe*), însoțită de măsuri de cofinanțare publică și asistență tehnică pentru facilitarea accesului actorilor culturali.
6. **De adăugat DPI 7:** Consolidarea prezenței culturii naționale în spațiul digital global, prin dezvoltarea de politici și instrumente pentru protejarea, promovarea și difuzarea conținuturilor culturale locale și naționale pe platforme digitale internaționale, și susținerea creatorilor locali în raport cu noile modele de distribuție digitală.

Comentariu pentru DPI 7 - În contextul moldovenesc, unde consumul cultural este în mare parte mediat de platforme internaționale (Netflix, YouTube, Spotify etc.), iar ecosistemul media local e vulnerabil, este esențial să adresăm această situație atât ca provocare, cât și ca oportunitate strategică de creare, promovare și protejare a conținutului cultural local.

6. Necesitatea completării cadrului de monitorizare:

În contextul reformulării și completării obiectivelor generale și direcțiilor strategice din Strategia Națională pentru Cultură și Patrimoniu 2025–2035, considerăm esențială elaborarea unui cadru coerent de monitorizare care să includă indicatori clari și măsurabili, alături de valori de referință pentru anii 2024, 2030 și 2035, pentru fiecare direcție strategică reformulată sau nou introdusă.

7. Capitolul IMPACTUL

Textul privind impactul preconizat al Strategiei Naționale pentru Cultură și Patrimoniu necesită revizuire și adaptare pentru a reflecta în mod coerent și actualizat scopul, viziunea și obiectivele strategice reformulate în cadrul documentului.

Recomandăm completarea acestui capitol cu o formulare clară care să sublinieze faptul că **implementarea SNCP 2025–2035 va consolida cultura ca domeniu strategic pentru democrație, coeziune socială, dezvoltare durabilă și reziliență societală**. Cultura trebuie să fie recunoscută și valorificată ca **infrastructură socială esențială, drept fundamental și bun comun**, iar **accesul echitabil la viața culturală, susținerea diversității de expresii și implicarea comunităților și a actorilor independenți** trebuie menționate explicit ca direcții centrale ale politicilor publice.

Totodată, **indicatorii de evaluare a impactului Strategiei trebuie regândiți** pentru a reflecta aceste direcții transformatoare. Se recomandă includerea unor indicatori care să evalueze efectele pe termen lung ale strategiei asupra participării culturale, echității în acces, consolidării ecosistemului cultural independent, guvernanței participative și diversității de expresii culturale. Acești indicatori trebuie corelați cu rezultatele anticipate în termeni de coeziune socială, incluziune, dezvoltare durabilă și reziliență democratică.

O astfel de reformulare va asigura alinierea logică și conceptuală între componentele strategiei și va întări mesajul că politica culturală nu este doar un sector de susținere, ci un pilon activ în construcția unei societăți democratice, coezive și incluzive.